

Zgodovina jezuitskega kolegija v Ljubljani

9

Ferdinand Avguštin Hallerstein

Ferdinand Avguštin Hallerstein se je rodil leta 1703 v Ljubljani, umrl pa leta 1774 v Peking. Bil je jezuit, misijonar, priznan astronom, znanstvenik, matematik, kartograf in diplomat. Šolal se je v jezuitskem kolegiju v Ljubljani in bil leta 1721 sprejet v jezuitski red. Želel si je postati misijonar. Na dolgo pot je krenil septembra 1735. Pot ga je preko Lizbone najprej vodila v Indijo, v Peking pa je prispel leta 1739. Tam je uspešno prestal preizkus znanja iz mandarinščine in kmalu postal član matematičnega in astronomskega tribunala.

(slika 1)

Cesar je med kitajskimi in arabskimi znanstveniki iskal strokovnjaka, ki bi najbolj natančno predvidel sončni mrk, toda med njimi ga ni našel. Najbolj natančen izračun je naredil jezuit Hallerstein in tako postal zelo spoštovana osebnost na cesarskem dvoru. V zahvalo za zasluge, ki jih je imel za uspešen obisk kraljeve portugalske delegacije v Peking, ga je cesar leta 1753 imenoval za mandarina tretje stopnje.

(slika 2)

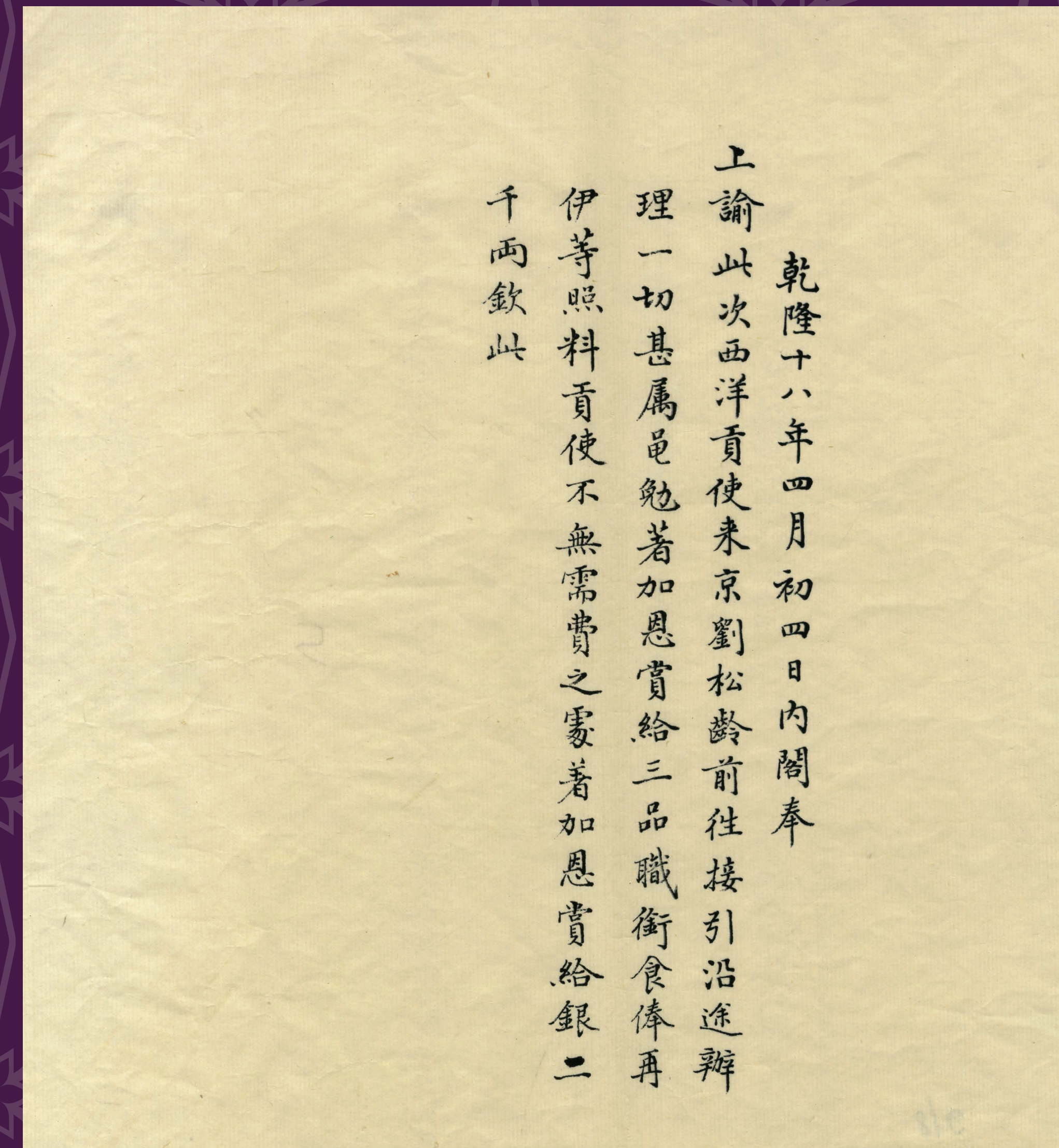
Hallersteinovo astronomsko delo je velikansko: od leta 1740 pa vse do leta 1770 je opravljal astronomske meritve na jezuitskem observatoriju (zvezdarni) v Peking. Leta 1743 je postal član astronomsko-matematičnega tribunala, leta 1746 pa njegov predsednik. Leta 1757 je sodeloval pri izdaji kataloga 3083 zvezd, leta 1768 pa na Dunaju izdal delo o astronomskih opazovanjih jezuitov v Peking *Observationes astronomicae* (»Astronomska opazovanja«).

(slika 3 in 4)

Leta 1749 je prepotoval Kitajsko in jo kartiral, leta 1769 pa sodeloval pri izdaji obsežnega atlasa Kitajske. Na podlagi davčnih registrov je leta 1761 najbolj natančno izračunal število in letni prirastek kitajskega prebivalstva in bil tako prvi, ki je tudi Evropejce seznanili z velikostjo Kitajske. Izdelal je prvi natančen zemljevid Pekinga, kar je sprožilo varnostne pomisleke na Kitajskem. Hallerstein je sodeloval s številnimi znanstveniki svojega časa. Dopisoval si je s predstavniki Sanktpeterburške akademije znanosti (leta 1762 je postal tudi njen častni, 1765 pa še zunanji član), londonske Kraljeve družbe in pariške akademije.

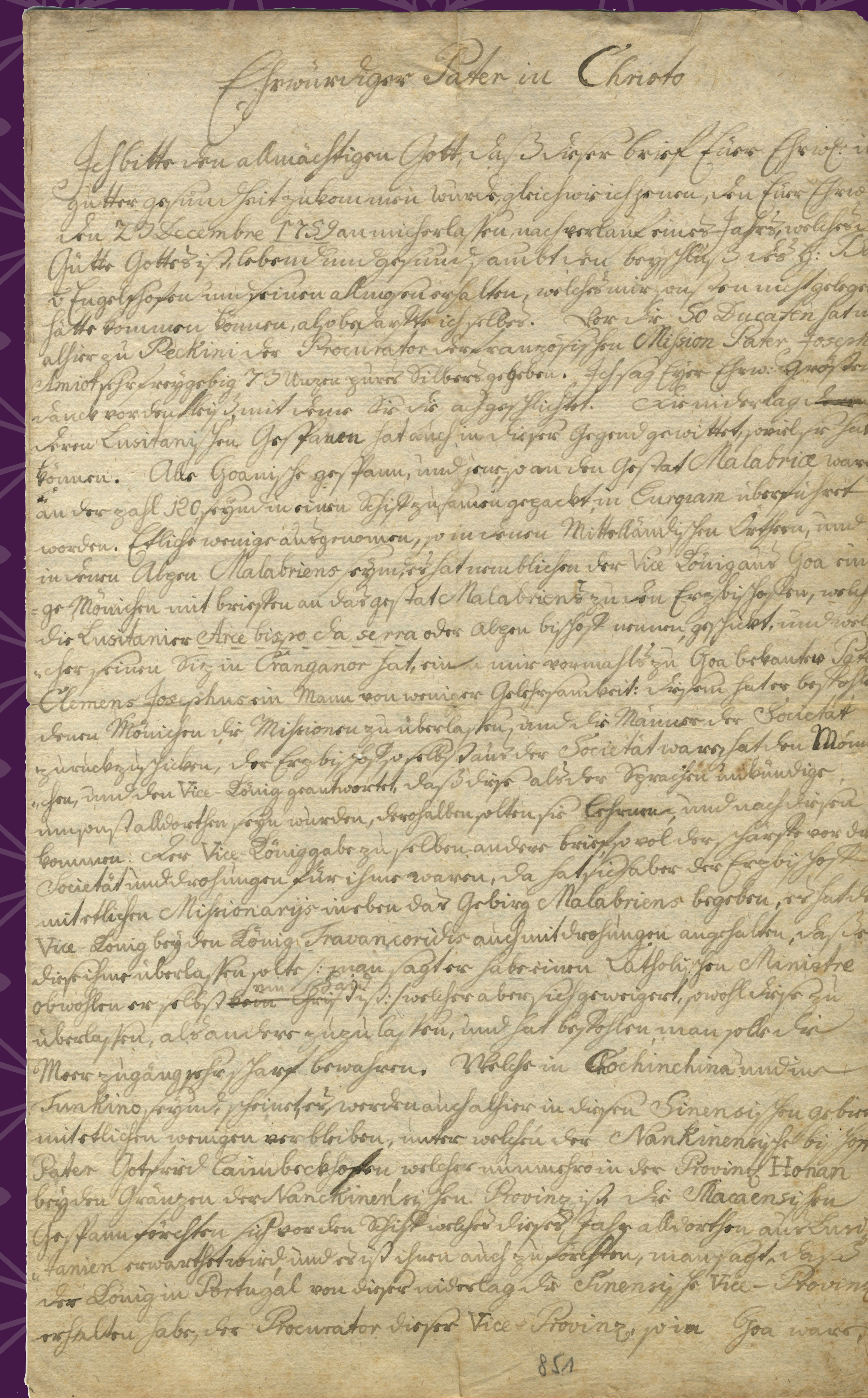
(slika 5)

Hallerstein je umrl leta 1774 v Peking. Na grobniku je njegovo ime izpisano v latinskem in kitajskem jeziku: Ferdinand Avguštin Hallerstein in Liu Songling.

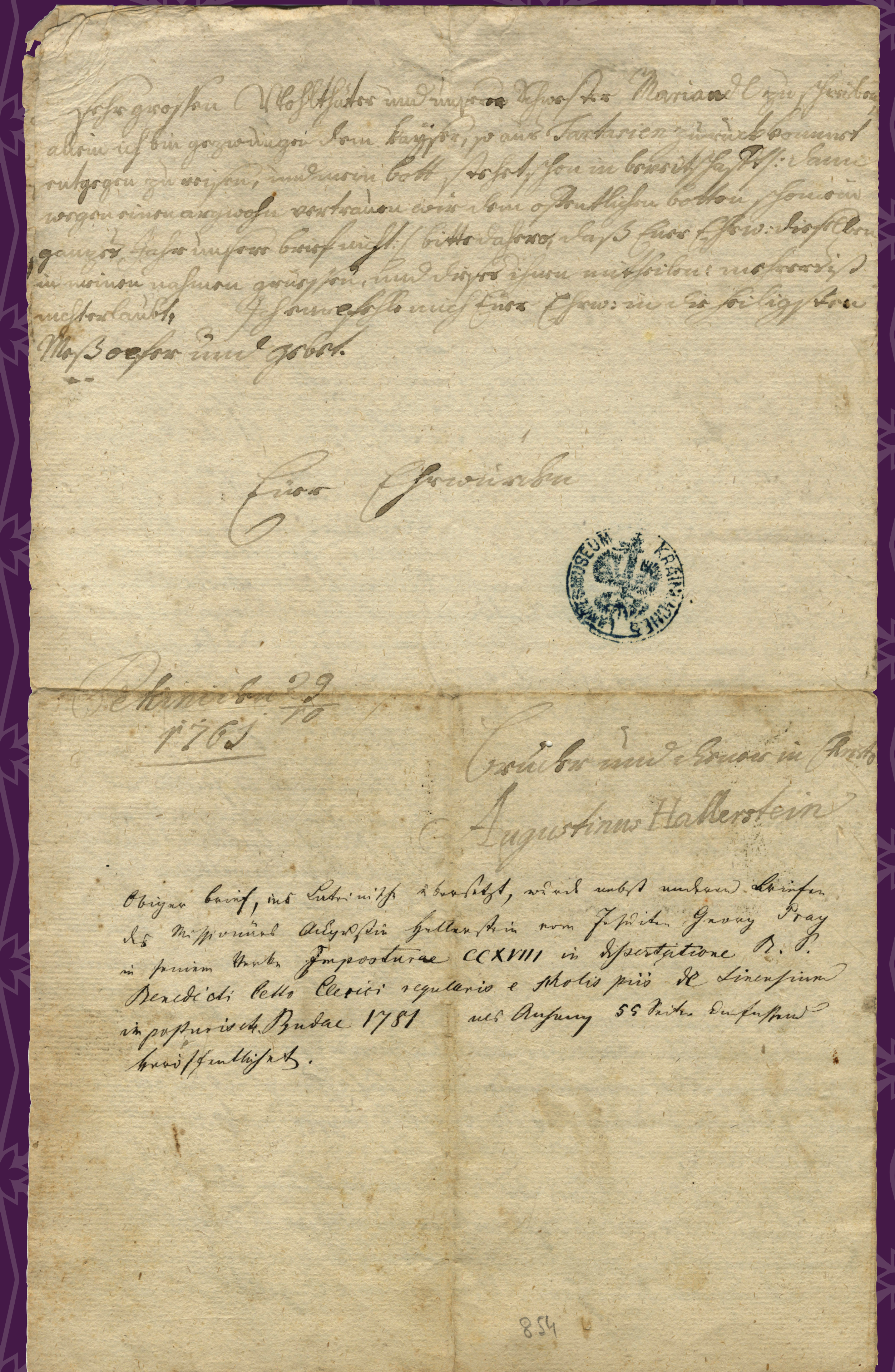
1 Uradni cesarjev dokument, s katerim je leta 1753 Ferdinandu Avguštinu Hallersteinu v zahvalo za zvesto službovanje podelil naslov mandarina tretje stopnje (faksimile)

ARS, SI AS 1986, Hallerstein Ferdinand Avgustin

3 in 4 Hallersteinovo pismo bratu Vajkardu, v katerem mu poroča o političnih razmerah na Kitajskem in o svojem delu na dvoru (Peking, 29. oktober 1761)

ARS, SI AS 730, Gosposivo Dol, fasc. 194

2 Slika Hallersteinovega zvezdnega opazovalnika

(»ekvatorialne obročaste krogle«), ki so ga dokončali leta 1754 in je največji astronomski instrument na ploščadi starega astronomskega observatorija v Peking. Kopijo bo LR Kitajska podarila mestu Ljubljana in bo stala na bližnjem Grudnovem nabrežju.

Foto: Matevž Košir

5 Hallersteinov nagrobnik, ki je prvotno stal na jezuitskem pokopališču v Peking, sedaj pa se nahaja v kompleksu Visoke šole za upravo in Partijske šole ob najbolj čaščenih Kitajcih.

Foto: Matevž Košir